

ΕΚΚΛΗΣΙΑ, νέες αντιλήψεις και νέες τεχνολογίες1

Μητροπολίτου Μεσογαίας & Λαυρεωτικής Νικολάου

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι άγιοι άδελφοί,

Δέν μπορώ νά μñν άρχισω με τñν έκφραση τών έιλικρινών μου ευχαριστιών για τñν τιμή και τñν έμπιστοσύνη άυτñς τñς ομίλιας, μάλιστα σε μιá περίοδο που η ακριβής άποτίμηση τñς πραγματικότητας μέσα στην οπία έκτυλίσσεται η εκκλησιαστική άποστολή, ενώ είναι μεγίστης σημασίας, είναι εξαιρετικά δύσκολη. Οι καινοφανείς αντιλήψεις, τá σύγχρονα κοινωνικά και φιλοσοφικά ρεύματα, τά μέσα διάδοσής τους, άνατρέπουν παγκόσμιες διαχρονικές σταθερές, έναλλάσσονται με έκπληκτική ταχύτητα, χαρακτηρίζονται άπο πολυπαραμετρικότητα και φυσικά άιφνιδιάζουν και τόν οργανισμό τñς Εκκλησίας ως προς τόν τρόπο κατάθεσης τñς μαρτυρίας της.

Θά ήθελα νά ξεκινήσω με έναν σαφή προσδιορισμό του θέματός μου. Αρχικά ο τίτλος ήταν «Εκκλησία και νέες τεχνολογίες». Επειδή όμως προσωπικά δέν πιστευα ότι τó πρόβλημά μας είναι οι νέες τεχνολογίες, η χρήση τους άπο πλευράς Εκκλησίας ή και η αξιοποίησή τους, πρότεινα τñ διεύρυνσή του με τñν είσαγωγή του όρου «νέες αντιλήψεις», προκειμένου νά διευκολυνθοϋμε στην κατά τó δυνατόν καλύτερη ανατομική περιγραφή του νέου πλαισίου ζωής που διαμορφώνεται γύρω μας και νά προσδιορίσουμε μερικά αναγκαία στοιχεία για

τήν αποτελεσματικότερη κατάθεση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μαρτυρίας καὶ ζωῆς.

Τὸ πλαίσιο αὐτὸ ἔχει δύο ἐπίπεδα: Τὸ πρῶτο σχετίζεται μὲ τὴ συμπτωματολογία καὶ τὰ συγκεκριμένα προβλήματα ποὺ μᾶς κάνουν νὰ συνειδητοποιοῦμε δυσκολίες καὶ ἀλλαγές. Τὸ δεύτερο ἀποτελεῖ τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο αὐτοῦ ποὺ ὀνομάζεται νέες ἀντιλήψεις καὶ νοοτροπίες καὶ τὸ ὁποῖο ἔχει προκληθεῖ ἀπὸ μακροχρόνιους μηχανισμούς, ἐνδεχομένως προσχεδιασμένους, ποὺ ἔχουν ὅμως νὰ κάνουν μὲ τὴν ἴδια τὴν ἀνθρώπινη φύση καὶ τὸν πτωτικὸ χαρακτήρα τῆς. Εἶναι σαφές ὅτι «ὁ κοσμοκράτωρ τοῦ αἰῶνος τούτου» ἀλλάζει ὄψεις καὶ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τὶς ἐντοπίζουμε ὡς Ἐκκλησία. Στὴν παρούσα οἰμιλία θὰ ἀσχοληθοῦμε κυρίως μὲ αὐτὸ τὸ δεύτερο στοιχεῖο.

A. Ὑπόβαθρο καὶ αἷτια τῶν νέων ἀντιλήψεων

Νέες ἀντιλήψεις, νέα ἤθη, νέες τεχνολογίες, ἕνας νέος πλέον κόσμος διαμορφώνεται γύρω μας. Στὴν ἐπεξεργασία τοῦ θεματός μας, ἐφόσον χρησιμοποιοῦμε τὴ λέξη «νέες», θεωρῶ πὼς θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε μπροστὰ μας νέους φοιτητικῆς καὶ κάτω ηλικίας, ποὺ βομβαρδίζονται μὲ ἐρεθίσματα καὶ προκλήσεις, τέτοια ποὺ διαμορφώνουν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο. Τὸ σύστημα τῶν κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, ἡ ἐποχὴ, ἡ τηλεόραση, ἡ παιδεία, ὁ διαδικτυακὸς κόσμος, ἐκφράζουν ἰδέες, στόχους, ἐπιλογές ποὺ ἐπηρεάζουν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς δίνουν σχῆμα καὶ μορφή στὸ σύγχρονο πρότυπο ἀνθρώπου.

Πάντοτε τὸ κακὸ ἐκφραζόταν μέσα ἀπὸ μία τάση ἔλξης πρὸς τὴν καλοπέραση, τὴν εὐμάρεια, τὴν ὕλη, τὸ συμφέρον, τὴ σάρκα, τὸ ἐγώ. Ὁ εὐδαιμονισμὸς, ὁ ὕλισμὸς, ἡ σαρκολατρεία, ἡ ἀμφισβήτηση τῶν ἀρχῶν, τὸ γκρέμισμα τῶν προτύπων, ὁ μηδενισμὸς καὶ φυσικὰ ὁ ἑγωισμὸς ἀποτελοῦν τὸν αἰώνιο ἐπηρεασμὸ καὶ τὸν συνεχῆ πειρασμὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσης.

Ἡ ἐποχὴ μας ὅμως εἴτε ἔχει καίρια ἀλλάξει διαχρονικὲς ἐννοιες καὶ ὄρους εἴτε ἔχει δημιουργήσει νέα δεδομένα, ποὺ οὐσιαστικὰ διαμορφώνουν πλέον νέες ἀντιλήψεις, συμπεριφορές, προσεγγίσεις κλπ.

Ἄς δοῦμε μερικὰ ἀπὸ αὐτά.

(α) Οι κοινωνίες μας τα τελευταία χρόνια άλλαξαν τα μεγέθη του **πλούτου** και τους αριθμούς των πλουσίων και κατέστησαν την εύμάρεια κυρίαρχο στόχο και επιδίωξη ζωής. Η αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της γης, σε συνδυασμό με τη γενικότερη πρόοδο της ζωής και την εκρηκτική αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, οδήγησε στη βιομηχανοποίηση και εταιρικοποίηση της κατανομής των αγαθών. Αυτό έδωσε άλλη διάσταση στις έννοιες του συμφέροντος και του πλούτου. Η απόκτηση πλούτου έγινε πιο εύκολη, η απόλαυσή του δυνατή σε όλο και μεγαλύτερους πληθυσμούς, σε όλο και περισσότερες μορφές και ποικιλίες. Πολυτελή σκάφη, χλιδατά ξενοδοχεία, εύκολα ταξίδια σε όνειρεμένους κόσμους, εξωφρενικές ποικιλίες των προϊόντων, διαφημιστική βιομηχανία αυξάνουν την όρεξη, προκαλούν τη σύγκριση, μετατοπίζουν την επιθυμία από το αναγκαίο στο έντελως περιττό, καθιστούν την πολυτέλεια και τη χλιδή αυτονόητες, μεταλλάσσουν τη φιλοσοφία των αξιών σε διεκδίκηση υλικών αγαθών, αναδεικνύουν σε στόχο ζωής την εφημερότητα –τό εδῶ και τώρα- και επιπεδοποιούν τὸν ἄνθρωπο σε ἕναν κόσμο όπου ἡ πραγματικότητα αντικαθίσταται ἀπὸ τὸ ψέμμα καὶ ἡ ἀλήθεια ἀπὸ χιλιάδες πράγματα πὸ ὅλα μαγεύουν, ἀλλὰ κανένα δὲν ἀξίζει. Ὁ Δυτικὸς ἄνθρωπος ζεῖ μόνον γιὰ τὸ σήμερα καὶ γιὰ τὸν εἰσὸς του, γι' αὐτὰ πὸ βλέπει καὶ γιὰ τὰ λίγα πὸ κατανοεῖ, ὡς υλικὴ καὶ βιολογικὴ ὄντοτητα μὲ ναρκωμένη τὴν ψυχὴ καὶ νεκρωμένο τὸ πνεῦμα.

(β) Ἡ ἐξέλιξη τῶν **μέσων μαζικῆς μεταφορᾶς** καὶ **ἐπικοινωνίας** (τηλέφωνο, τηλεόραση, διαδίκτυο, smartphones, blogs, videocasts, fora, wikis, Skype, συσκευὲς εὐρύτατης ψηφιοποίησης καὶ τελευταῖα τὰ ἐργαλεῖα ἠλεκτρονικῆς κοινωνικῆς δικτύωσης ὅπως τὸ facebook καὶ τὸ twitter, τὸ myspace καὶ τὸ linkedin) δημιούργησαν μίαν παγκόσμια κοινωνία πὸ φτωχεύει σὲ ἀμεσότητα, στερεῖται τὴν ἰδιωτικότητα, σκλαβώνει σὲ ἐξαρτήσεις, στηρίζεται σὲ τηλεγνωριμίες, καὶ χαρακτηρίζεται ἀπὸ περιχώρηση νοοτροπιῶν, ἰσοπέδωση ἰδιομορφιῶν καὶ σχετικοποίηση τῶν ἀξιῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας ὑποκαθίσταται ὡς ἀξία ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ συνυπάρξουμε, νὰ τὰ βροῦμε, νὰ συμφωνήσουμε, νὰ διαλεχθοῦμε ὄχι νὰ τὴν οἰομηθῶμε.

(γ) Τὸ ἀγαθὸ τῆς **ἀπόκτησης γνώσεως** ἔχει κυριαρχήσει. Τὰ ποσοστὰ τῶν σπουδαγμένων ἔχουν ἀυξηθεῖ. Τὸ ἴδιο τὰ Πανεπιστήμια, τὰ βιβλία, οἱ Ἀκαδημίες. Αὐτὸ σημαίνει δύο πράγματα: τὸ πρῶτο ὅτι περισσεύει ἡ φυσίωση καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἀυταρκείας καὶ τὸ δεύτερο ὅτι πλεονάζει ὁ κίνδυνος νὰ ποδηγετοῦνται οἱ μάζες καὶ νὰ κατευθύνονται μέσα ἀπὸ συγκεκριμένους ἐκπαιδευτικούς μηχανισμούς καὶ προγράμματα. Τὸ σχολεῖο ὅμως δὲν ἔχει πλέον τὴν ἔννοια πὸ γνωρίζαμε. Ἀπὸ χῶρος πὸ κατὰ κύριο λόγο ἀσκεῖ ἀγωγή, καλλιεργεῖ τὴ σοφία, ἐμβαθύνει στὸν πολιτισμὸ, τὸν συντηρεῖ καὶ παράγει νέον ἔχει ἐξελιχθεῖ σὲ ἕνα μηχανισμὸ παραγωγῆς καὶ μετάδοσης πληροφοριῶν, πὸ μάλιστα λόγω τοῦ ὄγκου τους μόνον μηχανὲς μποροῦν νὰ τὶς ἀποθηκεύσουν, ἀναλύσουν ἢ καὶ συνθέσουν. Ἡ γνώσις ἐπειδὴ ἀπαιτεῖ κρίσις, προσωπικὴ μετοχή στὴ σύνθεσις καὶ ἐλευθερία ἔχει ἐκφυλισθεῖ σὲ δεξιότητα συλλογῆς ἐπὶ μέρους πληροφοριῶν καὶ ἐξειδικεύσεως στὴ χρῆσις ἐργαλειῶν πρόσβασις σὲ αὐτές. Ἡ ἀναζήτησις πληροφοριῶν στὸν ὠκεανὸ τοῦ διαδικτύου ὀνομάζεται surfing, πὸ σημαίνει περπατῶ πάνω στὰ κύματα, δηλαδὴ δὲν βουλιάζω στὸν βυθὸ τῆς ἀλήθειας, ἐπιπλέω στὴν ἐπιφάνεια, ἀκουμπᾶω τὰ ἐπιφαινόμενά της. Ὁ ἄνθρωπος ὡς πρὸς

τις δυνατότητες γίνεται άβαθής, ενώ διαθέτει άπίστευτες γνώσεις□ οι έξυπνοι που όμως αδυνατούν έντελώς να διαχειρισθούν την καθημερινότητά τους περισσεύουν επικίνδυνα. Τα άποθέματα σοφίας έχουν πλέον εξαφανισθεί.

(δ) Η πρόοδος τής ιατρικής και των βιολογικών επιστημών έχει θεαματικά αποτελέσματα στον τομέα τής **ύγείας**. Οι θάνατοι από λοιμώξεις έχουν περιορισθεί έντυπωσιακά, η διαγνωστική ιατρική βλέπει στις έσώτερες γωνίες του ανθρώπινου σώματος, διεισδύει στους κυτταρικούς μηχανισμούς, η επεμβατική ιατρική έχει επινοήσει ιδιοφυή θεραπευτικά σχήματα που συχνά κάνουν τον θάνατο δυσκολότερη διαδικασία από την επιβίωση. Ο μέσος όρος επιβίωσης έκτινάχθηκε σε άπίστευτα ύψη. Ήδη στην Ελλάδα σήμερα ζούν περίπου 1700 υπεραιώνόβιοι και 36.000 συνάνθρωποι μας διανύουν την δέκατη δεκαετία τής ζωής τους, υπολογίζεται δε ότι τὸ 25% αὐτῶν που γεννιούνται σήμερα θα φθάσουν στην ηλικία τῶν 100 ἐτῶν

2. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ποιότητα ζωῆς φαίνεται πῶς ἔχει σημαντικά βελτιωθεί. Τὰ Κέντρα Ἀποκατάστασης καὶ ἡ φαρμακευτικὴ θεραπευτικὴ κάνουν θαύματα. Αὐτὰ ὅλα ἀπομακρύνουν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ θανάτου τους καὶ ὑπερτονίζουν τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀνάγκη τής βιολογικῆς τους συντήρησης καὶ εὐεξίας. Ἡ αἴσθηση ὅτι μὲ τὴν ἱατρικὴ πετυχαίνουμε πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὄ,τι μὲ τὶς προσευχὲς καὶ τὰ εὐχέλαια οδηγεῖ στὴ λογικὴ μιᾶς ἀνθρώπινης δύνამης μεγαλύτερης ἀπὸ αὐτὴν τοῦ «δῆθεν» παντοδύναμου Θεοῦ. Μᾶλλον ἓνας τύπος θεοῦ-ἀνθρώπου, χωρὶς ὅμως τὰ γνωστὰ θεϊκὰ καὶ ἠθικὰ ιδιώματα, ἔχει βγάλει ἔξω καὶ ἀπὸ τὸ περιθώριο τὸν ὅποιον ἄλλον Θεό.

Ἄλλα καὶ ὁ ὑπερτονισμὸς τής εφήμερης ζωῆς -καὶ ὡς πρὸς τὴ διάρκεια καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα- ἔστω καὶ ἂν οἱ ψυχικὲς παθήσεις ἢ οἱ ἀσθένειες τοῦ γήρατος, ὅπως ἡ ἀνοία, ἡ ἀκὸμη καὶ καινοφανεῖς ἱατρογενεῖς καταστάσεις που παρατείνουν μὲν τὴν διάρκεια τής επιβίωσης, ἀλλὰ συντρίβουν τὴν ποιότητα τής ζωῆς (χρόνιες φυτικὲς καταστάσεις, συνέπειες καὶ παρενέργειες χημιοθεραπευτικῶν σχημάτων κλπ.), αὐτὸς ὁ ὑπερτονισμὸς ἀποδυναμώνει κάθε ἔννοια αἰωνιότητος καὶ συνεπῶς ἀντιμάχεται τὴν μετὰ θάνατον προοπτικὴ τής ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει διογκωθεί ὡς πρὸς τὴν εφήμερη χρονικὴ καὶ βιολογικὴ του διάσταση καὶ ἔχει ἀπίστευτα συρρικνωθεῖ ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴ.

(ε) Ὅλα αὐτὰ ὀφείλονται ἀσφαλῶς στὴν ἐκρηκτικὴ πρόοδο τής **ἐπιστήμης**. Αὐτὴ οδήγησε σὲ έντυπωσιακὴ ἀύξηση τής γνώσης καὶ φυσικὰ σὲ θαυμαστὲς ἐφαρμογές. Ήδη τὸ σύμπαν που θεωρεῖτο ἄπειρο καὶ ἀκατανόητο πλέον ἐρμηνεύεται καὶ φαίνεται πῶς γίνεται ὅλο καὶ λιγότερο μυστήριο. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ ὕλη. Τὸ πρόσφατο πείραμα τοῦ CERN ἔδειξε ὅμως πόσο ἔυκολα οἱ ἐπιστήμονες ξεγελοῦνται καὶ πόσο συχνὰ οἱ ἔξυπνοι ἀποδεικνύονται ἀφελεῖς. Ὅλα αὐτὰ μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ φαίνεται πῶς κάπως ἐξηγήθηκε ἡ παρουσία τής μάζας στὸ σύμπαν (πεδίο τοῦ μποζονίου higgs) ἢ βρέθηκε μιὰ θεωρία νὰ ἐρμηνεύει τὴν ἀρχὴ του (big bang), μάλιστα ἀπὸ κάποιον καθολικὸ μοναχό, τὸν Lemaitre. Τὰ πράγματα εἶναι ἰδιαίτερος ἐνδιαφέροντα στὸ πεδίο τοῦ κυττάρου καὶ τής ζωῆς καὶ ἀκόμη περισσότερο στὸν χῶρο τῶν

Νευροεπιστημών. Εδώ ο στόχος είναι να αποδείξουμε τη νομοτελειακότητα της σκέψης, την κατάργηση του ατεξουσίου, τη μηχανοποίηση του ανθρώπου. Πομπώδεις όροι όπως «αποκωδικοποίηση» του ανθρώπινου γονιδιώματος ή «αυτόματη γένεση, δημιουργία ζωής και ύλης» ή «θεωρία των πάντων» ή μεταφυσικοί όροι όπως «μαγικός αριθμός» ή «μυστική συμμετρία» ή «strange quark» ή «σωμάτιο του Θεού» ή «άωνιότητα του σύμπαντος» εύκολα ρίχνονται στο λεξιλόγιο των επιστημονικών μεγεθών και θεωριών και αποδεικνύουν τη διάθεση κάποιων επιστημόνων, μπερδεύοντας τα προσωπικά τους πιστεύω με τα επιστημονικά συμπεράσματα, να παραπλανήσουν τον κόσμο, και φυσικά την αφέλεια του κοινού να ανταλλάσσει τους θησαυρούς της ιστορίας του, τα έσωτερικά πιστεύματά του που γέννησαν πολιτισμό, με τα ξυλοκέρατα ενός κράματος επιστημονικής αληθοφάνειας, προσωπικής επιπολαιότητας και ανόητης αλαζονείας, που καταστρέφουν κάθε στοιχείο ιερότητας στον ίδιο τον άνθρωπο και τον κόσμο μας.

«Πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία τις καὶ οὐ σοφία φαίνεται.»

3

(στ) Η επιστημονική γνώση οδήγησε και σε εφαρμογές που χαρακτηρίζονται ως **τεχνολογία**.

Πάντοτε στην ιστορία βλέπουμε τον άνθρωπο να παρεμβάλλει στο έργο της φύσης και να δημιουργεί. Αυτό όμως που συμβαίνει τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί πραγματική επανάσταση. Ποιός φανταζόταν ότι κάποτε με τα τηλεσκόπιά μας θα μπορούσαμε να πλησιάσουμε τις έσχατιές του σύμπαντος και να αντικρύσουμε τις πρώτες στιγμές της ζωής του; Ήδη τηλεκατευθυνόμενο διαστημόπλοιο

4

προσεδαφίσθηκε στον Άρη και άλλο οδεύει έξω από το ηλιακό μας σύστημα

5

. Σήμερα υπάρχουν κάποια εκατομμύρια ανθρώπων που ζούν με όργανα ζωντανών ή και νεκρών συναθρώπων τους, από δε το 1978 έχει διαχωρισθεί η σύλληψη από τη συζυγική συνεύρεση και σήμερα ζούν περισσότερα από 5 εκατομμύρια άνθρωποι ανάμεσά μας που ξεκίνησαν την πορεία τους άσεξουαλικά⁶. Αλλά και οι γενετικές παρεμβάσεις, οι γονιδιακές θεραπείες, ενδεχομένως ή βλαστοκυτταρική ή κλωνοποιητική τεχνολογία, συνδυασμένα με την τεχνολογία υλικών, τη νανοτεχνολογία και φυσικά την πληροφορική, γεννούν ένα αίσθημα ανθρώπινης επιτυχίας, τέτοιου μεγέθους που μόνον στον Θεό ως τώρα αποδιδόταν.

(ζ) Στο σημείο αυτό θεωρώ ότι θα έπρεπε να κάνω και μία αναφορά στην **αποδυνάμωση της αίσθησης του φύλου**

που απεργάσθηκε η εποχή μας. Η μητρότητα, η συζυγική πίστη, η παρθενική καθαρότητα, η ταπείνωση και σεμνότητα, η αφοσίωση, έννοιες ιέρεις που διαχρονικά χαρακτηρίζουν τη γυναικεία φύση έχουν καιρία τραυματισθεί από τα σύγχρονα κοινωνικά ήθη. Με το πρόσχημα του φεμινιστικού κινήματος, της προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών, της ισότητας των φύλων, η γυναίκα βγήκε από το σπίτι στην εργασία, εγκατέλειψε τη

λογική τῆς μητρότητος καὶ ἄρχισε νὰ μιμείται ἀνδρικούς ὄρους ζωῆς, κατήντησε ελκυστική διαφήμιση, ἡ ὁμορφιά τῆς θηλυκότητος ἔδωσε τὴ θέση τῆς στὴν πρόκληση τῆς σεξουαλικότητος, τὸ κάλλος στὴν ἀλόγιστη ἀπογύμνωση τοῦ σώματος, ἡ γυναικεία ἀμφίεση παραδόθηκε στὶς ἀχόρταγες ἐπιθυμίες σχεδιαστῶν ἀποκλειστικὰ τοῦ ἀνδρικοῦ κόσμου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀποϊεροποίηση τῆς γυναικείας φύσεως. Παράλληλα, ἀναπτύχθηκε καὶ μία τάση ἐκθήλυνσης τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου (αρώματα, μακρὰ μαλλιά, ψηλοτάκουνα παπούτσια, βάψιμο μαλλιών, σκουλαρίκια κλπ), προωθήθηκε μιὰ unisex ἀμφίεση καὶ συμπεριφορὰ καὶ ἔτσι ἀνοίξε ὁ δρόμος πρὸς μιὰ προκλητικὴ κοινωνικὴ ἀνεκτικότητα ἀπέναντι σὲ μιὰ λογικὴ κατὰ τὴν οἴοια ὁ σεξουαλικὸς προσανατολισμὸς δὲν καθορίζεται ἀπὸ τὸ φύλο, τὴν ἀνατομία καὶ τὴ φυσιολογία τοῦ σώματος, ἀλλὰ εἶναι ἀποτέλεσμα προσωπικῆς ἐπιλογῆς.

(η) Θὰ κλείσω μὲ τὴ **θεοποίηση τῆς δημοκρατίας**. Ὀνομάσθηκε τὸ καλύτερο πολιτικὸ σύστημα. Ὁ ἴδιος ὁ λαὸς νὰ ἐπιλέγει τοὺς κυβερνήτες του, νὰ ἐπιβάλλει τὴ θέλησή του στὴ διαχείριση τῶν θεμάτων καὶ προβλημάτων του.

Καταργήθηκε τὸ «ἐλέω Θεοῦ». Ἡ ἐλευθερία ταυτίσθηκε μὲ τὴ διεκδίκηση τοῦ θελήματος καὶ τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, μὲ τὴν ἀπόλυτὴ ἀνάληψη τῆς εὐθύνης. Τελικὰ ὅμως, ἐνῶ τὰ θελήματα καὶ τὰ δικαιώματα ἐξάπτονται ὑπερβολικὰ, καταπατοῦνται ὅσο ποτὲ ἄλλοτε ἔνῳ μιλοῦμε γιὰ ἐλευθερία, τὰ ἴδια τὰ ἐπιτεύγματά μας, δορυφόροι καὶ κάμερες, κάρτες καὶ τσιπάκια, μᾶς ἔχουν σκλαβώσει σὲ ἀγνωστους μηχανισμούς καὶ ἀδηλα κέντρα ἀφόρητης καταγραφικῆς παρακολούθησης. Ἡ ἐννοία τῆς δημοκρατίας ἐξαντλεῖται στὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ συχνὰ τῆς ἐπιλογῆς ἀνάμεσα σὲ ἐντελῶς ἀκατάλληλα καὶ ἐπικίνδυνα πρόσωπα νὰ διαχειρισθοῦν τὴν ἱστορία τῶν λαῶν καὶ τοῦ κόσμου. Τὰ πολιτικὰ συστήματα ξεγέλασαν τὸν κόσμο μὲ τοὺς ψεύτικους θεοὺς ποὺ πρότειναν καὶ σήμερα οδηγοῦν ἱστορικὰ ἔθνη καὶ πολιτισμούς ὀικονομικὰ μὲν στὸ στόμα τῶν ἀγνωστων κερδοσκόπων, πνευματικὰ δὲ στὸν μονόδρομο τοῦ ἀφανισμοῦ. Αὐτὰ ὅλα γεννοῦν ἓναν κόσμο μὲ θεριεμένες ἀπαιτήσεις, μὲ συλλογικὴ ἀγανάκτηση καὶ ἀνεξέλεγκτο κενό, μὲ αἴσθημα θυμοῦ, πανικοῦ καὶ ἀδιεξόδου.

«Συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἠχούσης θαλάσσης καὶ σάλου»

7

□

Νέες ἀντιλήψεις καὶ Ἐκκλησία

Σίγουρα, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς παράγοντες ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ποὺ ὁ καθένας τους συνεισφέρει ὡς συνιστώσα στὴ διαμόρφωση τοῦ σύγχρονου κόσμου ποὺ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὶς λεγόμενες νέες ἀντιλήψεις. Ἀντιλήψεις ποὺ ἀγνοοῦν τὸν πολιτισμὸ, ἀντιμάχονται τὴν ἱστορία, προτάσσουν τὸν ἐγωισμό, περιορίζουν τὸν φιλοσοφικὸ ὀρίζοντα τῶν προσώπων

καὶ τῶν κοινωνιῶν, ἀλλοιώνουν ἱερές ἔννοιες ὅπως ὁ πατριωτισμὸς καὶ τὶς ὀνομάζουν ρατσισμὸ ἢ ἐθνικισμὸ, ἀντιλήψεις ποὺ μὲ τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη μορφή ἔκαναν δειλὰ τὴν ἐμφάνισή τους στὴν ἱστορία, σήμερα ὅμως ἡ παρουσία τους ἔχει χαρακτηριστικὰ γενικευμένης κυριαρχίας καὶ ἰσχύ ὄχι ἀπλῆς ἀπόψεως ἢ θεωρίας ἀλλὰ δογματικῆς ἐμβελείας. Ἄς δοῦμε λοιπὸν πῶς παρουσιάζονται στὴν ἐποχὴ μας κάποιες ἀπὸ αὐτές τὶς ἀντιλήψεις, ποὺ μάλιστα ἐπηρεάζουν τὴν ἐκκλησιαστικὴ μαρτυρία.

(α) Οἱ περὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀντιλήψεις

Ὅλα ὅσα προαναφέραμε οδηγοῦν στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, κυρίως ἡ διανοητικὴ εἶναι τεράστια. Ποτὲ δὲν εἶχε ἐκφρασθεῖ ἢ ἐκτασθῆ της ὅσο στὴν ἐποχὴ μας. Μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης μπορούμε νὰ ἐρμηνεύσουμε καὶ νὰ κατανοήσουμε σχεδὸν τὰ πάντα. Μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας μπορούμε νὰ κατορθώσουμε ἀσύλληπτα πράγματα. Αὐτὰ δημιουργοῦν ἓνα αἴσθημα ἀλαζονικῆς αὐτάρκειας, ἐγωπαθοῦς ἀνθρωποκεντρισμοῦ καὶ μυωπικοῦ καὶ ἀφιλοσόφητου υλισμοῦ. Συρρικνώνουν τὸν ἀνθρώπο χρονικὰ στὸ παρὸν καὶ τὴν ἐπικαιρότητά του, καὶ ἡ ἀξία τοῦ πνεύματός του ἐγκτεῖται μόνον στὴ δυνατότητα ἐρμηνείας καὶ ἀξιοποίησης τοῦ υλικοῦ, τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ὄρατοῦ κόσμου. Ἡ ἀπολυτοποίηση τῆς πραγματικότητος ἐπνίξε τὴν ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας.

Ξεπερνοῦμε τὴν ταχύτητα τοῦ ἤχου, διασποῦμε τὴ δύναμη τοῦ ἀτόμου, ὑπερνικοῦμε τὴ δρᾶση τῆς βαρύτητας, διαφεύγουμε ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα στὸ διάστημα, συντρίψαμε ψηφιακὰ τὰ ὅρια τῆς σκέψης, ἐπιθυμοῦμε νὰ δοῦμε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ νὰ δρασκελίσουμε τὸ ἀπειρο, ὅλο ὅμως καὶ βυθιζόμεστε στὸ βαρυτικὸ πεδίο τῆς φιλοσοφικῆς μυωπίας μας. Γονιμοποιοῦμε πλεόν ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα, μεταμοσχεύουμε ὄργανα, παρεμβαίνουμε στὶς ψυχικὲς ἐκδηλώσεις, θεραπεύουμε σχεδὸν τὰ πάντα. Ἐπιβάλλουμε ἐμεῖς τὴν ἀνθρώπινη ἀρχὴ τεχνολογῶντας τὴ γονιμοποίηση, τὴ σύλληψη ἢ προσδιορίζοντας τὰ χαρακτηριστικὰ της εὐγονικὰ. Απομακρύνουμε τὸν θάνατό ἢ τὸν ἀποφασίζουμε εὐθανασιακὰ. Δημιουργοῦμε ἠθικὴ, δεοντολογία καὶ νόμους ποὺ διευκολύνουν καὶ ἐπιβάλλουν τὶς δικές μας ἀποφάσεις. Συγκεντρώνουμε ἀσύλληπτο ὄγκο πληροφοριῶν. Ἀξιοποιοῦμε τὸν νανο-κόσμο καὶ ἐκεῖ ποὺ τίποτα δὲν διακρίνεται ἀντικρῶνουμε νέες δυνατότητες νὰ παρέμβουμε τεχνολογικὰ στὴν καθημερινότητά μας. Λύνουμε τὰ προβλήματά μας μὲ τὸ χρῆμα καὶ τὴ δύναμη. Κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Τελικὰ βλέπουμε περισσότερο τὴν ὁμορφιὰ τοῦ υλικοῦ κόσμου σὰν κάτι ἐνυπάρχον ὡς ἰδίωμα του καὶ ἀκόμη περισσότερο τὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως τὴν περιγράψαμε προηγουμένως. Καὶ προχωροῦμε ἓνα ἀκόμη βῆμα. Μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ κατόρθωμα τῆς τεχνολόγησης τοῦ κόσμου χάσαμε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ποιός καὶ τοῦ πῶς τῆς δημιουργίας του. Ἡ δόξα τῆς ἀνθρώπινης ἐπιτυχίας ἐκμηδένισε τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ δημιουργοῦ.

Για κάποιον λόγο οι άνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας ἐπιθυμοῦν νὰ δημιουργήσουν αὐτόματη ζωὴ, νὰ ἐρμηνεύσουν τὶς σύγχρονες ἐξελικτικὲς θεωρίες τῆς ζωῆς ἔστι ὥστε νὰ καταδεικνύεται ἡ ζωὴ προέλευση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀμφισβητοῦν τὴν καταξιωμένη ἀπὸ τὴν κοσμολογία «ἀνθρωπικὴ ἀρχή», ὅτι δηλαδὴ οἱ τιμὲς τῶν παγκοσμίων σταθερῶν εἶναι τέτοιες ὥστε ὑποχρεωτικὰ νὰ οδηγοῦν στὴν ἐμφάνιση καὶ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆ⁸, ἢ θέλουν τὴν ὑπαρξὴ ἄλλων ὄντων στὸ σύμπαν ὄχι γιὰ νὰ ἐπικοινωνοῦν μαζί τους -αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ γινεῖ ἀλλὰ προκειμένου νὰ καταρριφθεῖ ἡ μοναδικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Προτιμοῦν νὰ διακηρύσσουν ὅτι ὁ ὑλικὸς κόσμος, τὸ σύμπαν, εἶναι ἀποτέλεσμα τύχης, προέκυψε δηλαδὴ ἐκ τοῦ μηδενὸς χωρὶς θεϊκὴ παρέμβαση ἢ ὅτι εἴμαστε μίαν «ἀνακατανομή τοῦ τίποτα»

9

, δηλαδὴ ὄντα ποὺ προέκυψαν τυχαῖα ἀπὸ τὸ μπερδεμα τοῦ τίποτα μὲ τὸν ἑαυτὸ του (!), παρὰ νὰ οἰμολογήσουν ὅτι εἴμαστε θεόπλαστοι, μάλιστα «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ». Προβάλλεται ἔτσι μίαν ἀνθρωπολογία ἐξωφρενικὴ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ διώξει στὸ περιθώριο τὸ μεγαλεῖο τοῦ «ἐν τιμῇ ὄντος ἀνθρώπου». Προτιμᾶται ἡ ὑλικότητα ἢ ἡ τυχειότητα, ἡ ἐφημερότητα καὶ ἡ ζωικότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσης, προκειμένου νὰ ἀνατραπεῖ ἡ θεϊκὴ τῆς προέλευση. Ἐνας ἀνθρώπος δυνατὸς σὰν δεινόσαυρος, μὲ παρελθὸν πιθήκου, μὲ προέλευση ἀμοιβάδας, μὲ προοπτικὴ τὸ μηδέν, θνητὸς θεὸς ὁ ἴδιος, χωρὶς τὸ μυστήριον τοῦ αἰωνίου Θεοῦ μέσα του ἢ τὴν παρουσία Του γύρω του □ «ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιωθη αὐτοῖς»!

10

(β) Οἱ περὶ τοῦ Θεοῦ ἀντιλήψεις

Ἄλλα αὐτὰ προφανῶς καταργοῦν τὸν λόγο καὶ τὴν ὑποψία τοῦ ἐπέκεινα, τοῦ ἔξω ἀπὸ μᾶς, τὸν κόσμον καὶ τὴ λογικὴ μας. Δὲν ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ. Οὔτε ἡ προσδοκία Του. Τὸ

ποιός

καὶ τὸ

πῶς

, τὸ ποιὸς δηλαδὴ εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἢ τὸ τί εἶναι, ἂν εἶναι δυνάμις ἢ ἐννοία ἢ ὄντοτητα ἢ πρόσωπον ἢ τὸ πῶς ἐνεργεῖ καὶ τὸ γιὰ τί ἐνεργεῖ ἔτσι, δὲν ὑφίστανται πλέον οὔτε ὡς ἐρωτήματα. Τὸ μόνο ποὺ ἀκόμη ἀκούγεται εἶναι τὸ

ἂν

καὶ τὸ

ποῦ

. Τὸ ἂν ὑπάρχει Θεὸς καὶ

τὸ ποῦ εἶναι, γιὰ τί δὲν ἐμφανίζεται μὲ τρόπους συμβατοῦς μὲ τὴ λογικὴ καὶ τὶς αἰσθήσεις μας. Καὶ αὐτὸ ὄχι ὡς προβληματισμὸς ποὺ οδηγεῖ σὲ ἀναζήτησιν, ἀλλὰ ὡς ἀμφισβήτηση ποὺ διακηρύσσει τὴν ἀπόρριψιν. Ἀκόμη καὶ οἱ πιστοί, ὅσοι ὁμολογοῦμε πίστη, ἔχουμε μπολιαστῆ ἀπὸ ἐρωτήματα τέτοιαν ἀμφισβήτησιν.

Όλη αυτή η αντίληψη ξεχύνεται στις μέρες μας μέσα από εκδόσεις που κυκλοφορούν ως best sellers, όπως:

Το τέλος τῆς πίστεως»

τοῦ Σὰμ Χάρις

11

, ἢ

«Επιστολὴ σὲ ἓνα Χριστιανικὸ ἔθνος» τοῦ ἰδίου

12

, τὸ «Λύνοντας τὰ μάγια» τοῦ

Ντάνιελ Ντένετ

13

, «Ἡ περὶ Θεοῦ ἀταπάτη» τοῦ Ρίτσαρντ Ντόκινς

14

καὶ τὸ «Ὁ

Θεὸς δὲν εἶναι τέλειος» τοῦ Κρίστοφερ Χίτσενς

15

ἢ ἀπὸ προκλητικὲς διαφημίσεις

ὅπως αὐτὴ τοῦ Ἰδρύματος «Giordano Bruno» τῆς Γερμανίας μὲ τὸ μήνυμα σὲ

πινακίδες τῶν λεωφορείων «Δὲν ὑπάρχει, σχεδὸν μὲ βεβαιότητα, θεὸς» ἢ μέσα

ἀπὸ εὐρείας κλίμακος θεατρικὰ ἢ κινηματογραφικὰ ἔργα χαμηλῆς ποιότητος καὶ

ὑπερβολικῆς ἀσεβείας.

16

Δίπλα σὲ αὐτὰ ὁ Francis Collins, ἐπικεφαλῆς τοῦ προγράμματος ἀποκρυπτογράφησης τοῦ

ἀνθρώπινου γονιδιώματος καὶ σημερινὸς πρόεδρος τοῦ Ἐθνι

κοῦ Συστήματος Ὑγείας (NIH) τῶν ΗΠΑ, μὲ τὸ βιβλίο του «Ἡ γλῶσσα τοῦ

Θεοῦ»

17

, ὑποστηρίζει ὅτι τὸ θέμα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι θέμα ἐπιστήμης ἀλλὰ ἐπι

στήμονα

18

, καὶ ὅτι ὅλες οἱ παραπάνω ἀθεϊστικὲς διακηρύξεις δὲν ἀποτελοῦν ἀπο

δείξεις τῆς ἐρευνητικῆς διαδικασίας, ἀλλὰ σαφεῖς πιστοποιήσεις ἀυθαίρετης κρί

σης συγκεκριμένων ἐπιστημονικῶν ἐγκεφάλων. Αὐτὰ ἀπὸ τὸν μεγαλύτερο ἐπι

στήμονα, μὲ ἐξαιρετικῆς ἀκριβείας ἐπιστημονικὸ λόγο, μέσα ἀπὸ μία περιπέτεια

ἀδυσώπητου προσωπικοῦ προβληματισμοῦ. Ἐνα μοναδικὸ βιβλίο πορείας πρὸς

τὴν πίστη ἀπὸ τὸν καλύτερο ἐκπρόσωπο τῆς γενετικῆς, τὸ ὁποῖο ὅμως παραμέ

νει ἀγνωστο καὶ συναντᾷ δυσκολίες στὴν κυκλοφορία του! Τοῦτο διότι, ἐνῶ ἡ

Γενετικὴ ἐπιστρατεύεται γιὰ νὰ καταδείξει τὴν ἐπιστημονικὴ ἀπόρριψη τοῦ Θε

οῦ, ὁ κορυφαῖος γενετιστὴς ὁμολογεῖ τὴ συνάντησή μαζὶ Του!

Η τραγική διαπίστωση είναι ότι τον Θεό δεν Τόν θέλει η εποχή μας. Επιμένει ότι δεν υπάρχει. Αυτό που παραμένει είναι το φαινόμενο και η κουλτούρα της θρησκείας. Οι θρησκείες όμως είναι προϊόντα κάποιας άλλης εποχής που εμείς κληρονομήσαμε και τώρα, ενώ δεν τις έχουμε ανάγκη, δεν μπορούμε να απαλλαγούμε. Δεν μας χρειάζεται ένας θεός για να εξηγήσουμε τον κόσμο ή να κάνουμε δύσκολα πράγματα. Πλέον τα εξηγούμε όλα με την επιστήμη μας και κάνουμε ό,τι θέλουμε με την τεχνολογία μόνοι μας.

Αυτοί που την χρειάζονται είναι όλο και λιγότεροι, όλο και πιο άρρωστοι. Όσοι ταλαιπωρούνται με το άγνωστο που όμως όλο και περιορίζεται, ή με το συναίσθημα που όμως και αυτό όλο και εκλογικεύεται και ισοπεδώνεται. Τελικά τον Θεό ούτε τον βλέπουμε ούτε τον χρειαζόμαστε ούτε και τον θέλουμε. Δεν είναι κάποιος, αλλά είναι κάτι που με κάθε τρόπο πρέπει να αποβληθεί από τη ζωή μας!

Αυτά προσπαθούν να μας κάνουν να πιστεύσουμε. Η Βαβελική αντίληψη αναβιώνει στον 21ο αιώνα όσο ποτέ ξανά, μάλιστα συνδυασμένη πάλι με σοδομικά φαινόμενα! Τελικά, η εποχή μας, αγνοώντας την ελευθερία της αλήθειας, μας σκλαβώνει στη φυλακή της πραγματικότητας.

(γ) Οί περί της Εκκλησίας αντιλήψεις

Υπό την επήρεια όλου αυτού του πλαισίου σκέψης δημιουργείται και η αντίληψη περί Εκκλησίας στις μέρες και στον τόπο μας. Η Εκκλησία κηρύσσει την πίστη στον Θεό και την ζωή κατά το ιερό Ευαγγέλιο, ομιλεί για Τριαδική Θεότητα, για ενανθρώπηση του Υιού και Λόγου του Θεού εν τῷ προσώπῳ του Ἰησοῦ Χριστοῦ, για κοινωνία του Ἁγίου Πνεύματος, για ἐν Χριστῷ ζωή κλπ. Αὐτὰ ὅλα ὑπερβαίνουν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, κυρίως τὸν νέο. Οὔτε τὰ γνωρίζει, οὔτε τὰ κατανοεῖ, οὔτε τὰ θέλει. Θεωρεῖ τὴν Εκκλησία ὡς μία θρησκευτικὴ ἔκφραση ἐναντίον τῆς οἰκίας ἧς ἔχει ἤδη προΐδασθεῖ ἀπὸ τοὺς πανίσχυρους μηχανισμοὺς τῆς σύγχρονης κοινωνίας.

Ἡ Εκκλησία γιὰ τὸν μέσο σύγχρονο ἄνθρωπο καὶ εἰδικότερα τὸν σύγχρονο νέο Ἕλληνα, εἶναι κάτι ποὺ ἔχει χαρακτηριστικὰ ἀταίριαστα μετὰ τὸ σήμερον.
Ἄς δοῦμε τὸ περίγραμμα τῆς νέας εἰκόνας ποὺ τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ.

(1) Είναι ένα κοινωνικο-ψυχολογικό κατασκευάσμα γεμάτο δογματικές διακηρύξεις, τύπους και συμβολισμούς, άπιστευτες και υπερβολικές αφηγήσεις που δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα της ζωής και στην καλύτερη περίπτωση παρουσιάζουν την πιθανότητα ως υποβάλλουσα αλήθεια για να πείσει, να δημιουργήσει όπαδους ή να κρατήσει τον ιστορικό ρόλο υπάρξεώς της. Δεν έχει καμία σχέση με την πρόοδο και την ανάπτυξη. Είναι ό,τι συντηρητικότερο υπάρχει στις μέρες μας. Είναι όπιο που ναρκώνει.

(2) Εκφράζει μιάν άλλην εποχή. Δημιούργησε και διαμόρφωσε κάποιον πολιτισμό που ταίριαζε σε άλλους ανθρώπους με άλλες εικόνες για τη ζωή. Ακόμη και το ώραίο το έννοει με όρους παρωχημένους. Οι πλούσιοι συμβολισμοί της, οι πανηγύρεις και οι εόρτασμοί της, η μουσική και η αισθητική της δεν έχουν σχέση με το σήμερα. Επιπλέον, οι αφηγήσεις της, οι ιστορικές βάσεις των εορτών της, η εκ Παρθένου γέννηση, η Μεταμόρφωση, η Ανάσταση, η Πεντηκοστή, τα θαύματα όπως ο πολλαπλασιασμός των άρτων, απευθύνονται σε εποχές που άρεσκονταν σε υπερβολικές μυθοπλασίες και δεν έχουν σχέση με τη δική μας που αξιώνει αποδείξεις, λιτότητα εκφράσεων και σαφήνεια.

(3) Ταυτίσθηκε με το κοσμικό σύστημα και το εκμεταλλεύθηκε για να αποκτήσει δύναμη, επιρροή, πλούτο. Και σήμερα που αυτό απομυθοποιείται και ταρρέει μαζί του. Αυτό το σύστημα της έδωσε την περιουσία της και τον ρόλο της, γι' αυτό και σήμερα οφείλει να τα επιστρέψει όλα και άμέσως να καταργηθεί. Κατέχει άμύθητη περιουσία την οποία αρνείται με ποικίλα επιχειρήματα και αναληθείς δικαιολογίες να αποδώσει στον λαό, ο οποίος και ανάγκη την έχει και τοῦ ανήκει.

(4) Ο λόγος της δεν έχει σχέση με τη ζωή της, ούτε το κήρυγμα με τις πράξεις και τα έργα των όπαδών της. Η διάλεκτός της είναι πομπώδης, μη κατανοητή, μιλάει για έννοιες πολύ αφηρημένες, ύψηλές και άμφιβολες με τέτοια βεβαιότητα που όχι μόνον δεν πείθει, αλλά και επειδή δεν επιβεβαιώνονται στην καθημερινότητα της ζωής καλλιεργεί το ψέμμα και την υποκρισία. Οι άγιοί της έζησαν και τα θαύματα συνέβησαν σε άλλες εποχές, ενώ οι σημερινοί άγιοι είναι δήθεν κρυμμένοι και τα θαύματα είτε είναι φτιαχτά είτε δεν μπορούμε εμείς να τα δοῦμε. Γι' αυτό και τελικά δεν τα πιστεύουμε.

(5) Το κήρυγμα και οι επαγγελίες της προσφέρουν κάτι που το ονομάζει η ίδια μὲν αλήθεια,

‘αλλά ‘αλήθεια δέν υπάρχει, δέν ‘αποδεικνύεται, δέν μᾶς ‘ενδιαφέρει, δέν σχετίζεται μὲ τὴν πραγματικότητα, δέν ‘επηρεάζει τὴν καθημερινότητα καὶ δέν τὴν διορθώνει. Γι’ αὐτὸ οὔτε μᾶς ‘αρέσει οὔτε μᾶς ‘απασχολεῖ. Οὔτε ποὺ τὴν ‘έχουμε ‘ανάγκη.

(6) Ἡ Ἐκκλησία ‘αποτελεῖ ἐστία συμβιβασμοῦ, ‘ασυνέπειας, ὑποκρισίας, ὑπερβολικῆς χλιδῆς, συμφερόντων τῶν ‘ολίγων εἰς βάρος τῶν πολλῶν, ‘ἀκόμη δὲ καὶ ἠθικῆς διαφθορᾶς καὶ διαπλοκῆς, χῶρο σκανδάλων. Ὅχι ἀπλᾶ δέν μᾶς ‘ενδιαφέρει ἢ δέν τὴν καταλαβαίνουμε, ‘αλλά θέλουμε νὰ ‘απαλλαγοῦμε ἀπὸ αὐτήν. Φταίει πολὺ γιὰ τὰ ‘επικρατοῦντα κοινωνικὰ δεινὰ. Δέν εἶναι μόνον ‘ὄτιο ποὺ νὰ κώνει τὴ σκέψη, ‘αλλά εἶναι καὶ δηλητήριο ποὺ ‘αρρωσταίνει τὶς κοινωνίες.

(7) Παρὰ ταῦτα χρειάζεται σὲ κάποιους ποὺ διαθέτουν περιδεεῖς συνειδήσεις ἢ δέν μποροῦν νὰ ‘απαλλαγοῦν ἀπὸ φόβους καὶ ‘ανασφάλειες ἢ ποὺ συντηροῦνται μὲ ἰδέες καὶ φαντασιώσεις. Χρειάζεται ‘ενδεχομένως καὶ ὡς πολιτικὸς ‘αντίλογος σὲ ‘άλλες θρησκείες ἢ ὡς συντηρητῆς ἐνδὸς ἰστορικοῦ παρελθόντος. Χρειάζεται ‘επίσης καὶ γιὰ τὸν μηχανισμό τῆς, ὁ ὁποῖος σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ διδασκαλία τῆς περὶ ‘εθελοντισμοῦ καὶ προσφορᾶς καὶ τὶς ‘οικονομικὲς δυνατότητές τῆς, θὰ μποροῦσε νὰ βοηθήσει τοὺς ‘αναξιοπαθοῦντες τῶν κοινωνιῶν μας. Τὴν κατανοοῦμε καὶ τὴν ‘ανεχόμαστε μόνον γιὰ τὸν κοινωνικὸ τῆς ρόλο. Εκκεῖ ‘εξαντλεῖται ἡ ‘αποστολή τῆς.

(δ) Οἱ περὶ τῆς ἠθικῆς ἀντιλήψεις - Ἀλλοίωση ἠθικοῦ κριτηρίου

Τέλος, ἡ ‘έννοια τῆς ἠθικῆς ‘έχει ‘εντελῶς ‘αλλοιωθεῖ. Οἱ ‘λεγόμενες παγκόσμιες ‘αξίες, ὅπως ἡ ‘αλληλεγγύη, ὁ ‘αλληλοσεβασμὸς, ἡ ‘αξιοπρέπεια, ἡ δικαιοσύνη, ἡ δημοκρατία ‘αντικατέστησαν τὶς ‘αρετές. Τὸ νὰ κρατήσεις ἐνὰ ‘έμβρυο ποὺ ‘ελεγχόμενο προγεννητικὰ παρουσιάζει κάποια πάθηση «‘ελέγχεται ἠθικά» κατὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἐπιτροπὴ Βιοηθικῆς

19

. Ὁ εὐγονισμὸς καὶ ἡ εὐθανασιακὴ ἀντίληψη παρουσιάζονται μὲ ἠθικὲς βάσεις καὶ σταδιακὰ νομιμοποιοῦνται. Ἀντίθετα ὁ σεβασμὸς τῆς ζωῆς καὶ ἡ συστολή μας ‘ἀπέναντι στὸν ‘ἀπόλυτο ‘έλεγχό τῆς ‘απορρίπτεται ἀπὸ τὴν νέα ἠθικὴ ἀντίληψη.

Αὐτο ποὺ ‘επικρατεῖ εἶναι ὁ ὑπερβολικὸς τόνισμὸς τῶν ‘ατομικῶν δικαιωμάτων. Ἐλευθερία

είναι να κάνεις ό,τι θέλεις. Ο λαός έχει και δικαιοσύνη και δύναμη. Η σχέση του με την εξουσία δεν έχει ιδεολογική βάση. Δεν εκλέγουμε τους καλύτερους για να μας διοικήσουν ή για να μας διορθώσουν, αλλά αυτούς που υπηρετούν τα μικροσυμφέροντά μας. Αυτό γεννά την ηθική της διαμαρτυρίας, της αγανάκτησης, των συνεχών διεκδικήσεων. Επίσης, τα λεγόμενα ατομικά δικαιώματα έφεραν την «σεξουαλική απελευθέρωση» της γυναίκας, την αντικατάσταση του γάμου από τα σύμφωνα συμβίωσης, τις παρελάσεις και τους γάμους των ομοφυλοφίλων. Σαν να έπεισαν οι τελευταίοι ότι το πάθος τους οφείλεται σε γονίδιο και το όνομασαν ιδιαιτερότητα, την οποία και πρέπει να διεκδικήσουν και προκλητικά να επιδείξουν. Κανένας όμως δεν σκέπτεται μήπως και η παιδοφιλία έχει γονιδιακό υπόβαθρο, οπότε θα έπρεπε να είμαστε πιο αντικειμενικοί απέναντι στους παιδεραστές. Το ίδιο και η εγκληματικότητα. Άνοχη στους λαθρομετανάστες, ελεύθερες συμβιώσεις, σεβασμός στον σεξουαλικό προσανατολισμό, νομιμοποίηση του εύγονισμού και της εύθανασίας και άλλα συναφή που έπονται αποτελούν εκφράσεις της νέας ηθικής.

Το φρόνημα της Ορθόδοξης μαρτυρίας

Μέσα λοιπόν σε αυτήν την ατμόσφαιρα αντιλήψεων το ερώτημα είναι πώς πρέπει να κινηθούμε ως Εκκλησία. Πώς θα καταθέσουμε τη μαρτυρία μας σε ανθρώπους που είναι εντελώς αδιάφοροι, προκατειλημμένοι ή και αρνητικοί απέναντι και μόνο στην έννοια του Θεού; Πώς θα μιλήσουμε για τον Θεό σε κάποιον που δεν Τον θέλει, αισθάνεται πως δεν Τον χρειάζεται, δεν τον άπασχολεί, δεν Τον υποψιάζεται; Ο Απόστολος Παύλος βρήκε στην Αθήνα βωμό αφιερωμένο στον άγνωστο Θεό. Βρήκε σπόρο πίστεως και αναζήτησης. Οι τότε Αθηναίοι έπαχναν τον Θεό. Οι σημερινοί αρνούνται και τους βωμούς. Οι αντιδράσεις για να κτισθεί σήμερα ένας ναός είναι γνωστές σε όλους μας. Για την εποχή μας μάλλον ισχύει το «πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»

20

Ὁφείλουμε επίσης να ομολογήσουμε ότι το δηλητήριο αὐτῶν τῶν νέων ἀντιλήψεων ἔχει διεισδύσει και μέσα στον ἐκκλησιαστικὸ ὀργανισμό και ἐκδηλώνεται ὡς ἐκκοσμίκευση, ὡς κόπωση και ἐφησυχασμός, ὡς γενικευμένη ἀπροθυμία, ὡς δειλία, ὡς συμβιβασμός και συσχηματισμός, ὡς τήρηση τύπων και ὄχι βίωση μυστηρίου, ὡς ὀρθολογισμός, που κατὰ παράξενο τρόπο συνυπάρχει με ἓνα φρόνημα ἀφελοῦς ἐπαρχιωτισμοῦ ἢ και νοσηροῦ συντηρητισμοῦ.

Αυτό όμως που μέσα στην ιστορία βλέπουμε να λειτουργεί ως μάχαιρα μαρτυρίας είναι η **προφητικότητα του λόγου**

, η βεβαίωση του κηρύγματος

από σημεία

21

, το πνεῦμα τῆς αυτοθυσίας καὶ τοῦ μαρτυρίου, ο ἥρωισμὸς τοῦ

ἀπολύτου τῆς ἀσκητικῆς ἐπιλογῆς, ἡ διάκριση τοῦ μέτρου τῆς ποιμαντικῆς, ἡ

ἀπόδειξη τῆς ἀγιότητος μέσα ἀπὸ ἔργα. Ἐκκλησία χωρὶς ἐμφανῆ στοιχεῖα μετὰ

νοίας, χωρὶς σύγχρονα σημεία, χωρὶς μαρτυρικὸ φρόνημα, χωρὶς ἀσκητικὴ ζωὴ,

χωρὶς ἀνιδιοτελεῖ ποιμαντικὴ μέριμνα, χωρὶς καρποὺς ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος ἀπο

τελεῖ λόγον εὐσεβείας μὲ ταυτόχρονη ἄρνηση τῆς δυνάμεώς της

22

. Ὁ λόγος της

πρέπει νὰ εἶναι προφητικὸς, λόγος πίστεως στὸν Χριστὸ καὶ ὄχι ἀπλῆ διδασκαλία

ἠθικῆς ἢ προτροπῆ ἔργων κοινωνικῆς ἀγάπης. Κορμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μαρ

τυρίας δὲν εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης, οὔτε βέβαια ὁ θεολογικὸς στοχασμὸς, ἀλλὰ

ἡ βιωμένη προφητικὴ θεολογία καὶ ἀλήθεια, ἡ ζωὴ καὶ ὁμολογία τῆς πίστεως.

Δίπλα σὲ αὐτὰ, δὲν μπορεῖ ἡ ἀλήθεια νὰ μὴν ἐκφράζεται μὲ εἰλικρίνεια. Ὁ λόγος τῆς

Ἐκκλησίας πρέπει νὰ διακρίνεται γιὰ τὴν

αὐθεντικότητα τῆς μαρτυρίας

, τὴν εὐθύτητά του, ὅπως καὶ γιὰ τὴν ἀπόλυτη συμβατότητα μὲ τὴ ζωὴ

καὶ τὰ ἔργα μας. Δὲν μπορεῖ ὅταν ἡ ζωὴ μας πάσχει ὁ λόγος μας νὰ εἶναι δυσ

νάλογα πληθωρικός. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὑπερβατικὴ, μπορεῖ νὰ μὴν κατανοεῖται. Ἡ

ζωὴ ὅμως εἶναι τὸ ὁρατὸ καὶ ψηλαφητὸ μέρος τῆς ἀλήθειας, ἡ σάρκα της. Σωτη

ριῶδες μήνυμα χωρὶς παρουσία αἰσθητῶν καὶ μυστικῶν ἀρετῶν, δίχως τὸ ἄρωμα

τῆς κατὰ χάριν ζωῆς καὶ τῆς ἀγιότητος δὲν πρόκειται κανεὶς νὰ τὸ προσέξει. Καὶ

αὐτὸ δὲν εἶναι ὑπόθεση τῶν κοινωνιῶν ἢ εἶναι προϋπόθεση τῆς ἐκκλησιαστικῆς

κοινότητος. Ἡ κατηγορία ποὺ μᾶς προσάπτουν γιὰ ξύλινο, τυποποιημένο καὶ

συνάμα πομπῶδη λόγῳ ἔχει ἀσφαλῶς τὴ βάση της. Σὲ μία ἐποχὴ καὶ κοινωνία

ποὺ ἓνα ζεῖς καὶ δέκα δειχνεῖς, καλύτερα δέκα νὰ ζοῦμε καὶ ἓνα νὰ ὁμολογοῦμε.

Κάποιοι ὑποστηρίζουν ὅτι μᾶς χρειάζεται ἐκσυγχρονισμὸς καὶ προσαρμογὴ στὰ σημερινὰ

δεδομένα καὶ ἄλλοι ἐπιμένουν ὅτι ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος πρέ

πει νὰ διατηρήσει τὴ διαχρονικότητα καὶ τὴν

ἐτερότητα τοῦ μηνύματος

ποὺ

κομίζει, ὅπως αὐτὸ συνέβη στὴν παράδοσή μας. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ τοποθετη

θῶ προσωπικά: Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἢ εἶναι μυστή

ριο, ἀποκάλυψη τοῦ ἀπροσίτου καὶ τοῦ ἀκατανοήτου, τὸ ὅποιο ὅμως εἶναι μεθε

κτὸ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ Κύριος ὅταν μίλησε γιὰ τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα Του

στούς εβραίους δὲν στρογγύλεψε τὸν λόγο Του, με' ἀποτέλεσμα νὰ Τὸν ἔγκαταλείψουν κάποιοι ἀπαντῶντας ὅτι «σκληρὸς ὁ λόγος οὗτος

23

». Ἀλλὰ καὶ στὸ

κήρυγμα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπου τὸ ἄκουσμα ἦταν «ξένον» καὶ τὸ θέαμα «ἕτερον», κάποιοι θεώρησαν ὅτι οἱ ἀπόστολοι «ἦσαν γλεύκους μεμεστωμένοι»

24

. Τὸ

ἴδιο συμβαίνει καὶ με' τὸν Παῦλο στὴν Ἀθήνα □ μίλησε σαφῶς γιὰ ἀναστάντα Χριστὸ καὶ οἱ ὀρθολογιζόμενοι φιλοσοφοῦντες τοῦ ἀπήντησαν εἰρωνικὰ «ἀκουσὸ μεθὰ σου καὶ πάλιν»

25

. Τὰ τρία αὐτὰ δημόσια κηρύγματα παρουσίασαν τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεως ὡς μυστήριο, αὐτὴ ἀρχικῶς ἀπερρίφθη, ἡ κατάθεσή της ὁμως ὡς σπόρου στὴν γῆ τῶν τότε κοινωνιῶν βλάστησε καὶ μάλιστα θαυμαστῶς. Αὐτὸ ποὺ τελικὰ χρειάζονται τὰ σύγχρονα «ἔθνη» δὲν εἶναι τόσο ἡ κατανόηση τοῦ μηνύματος, ὅσο ἡ ἐκπληξη τοῦ μυστηρίου καὶ ἡ μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ συστολῆς κατάθεση τῆς μαρτυρίας του διὰ τοῦ στόματος καὶ τῆς ζωῆς τῆς Εκκλησίας.

Ἡ Εκκλησία εἶναι καθολικὴ καὶ ἀποστολική. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ὅλη της παρουσία δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει καμμία σχέση με' τὸν ἐπαρχιωτισμὸ, τὸν ρατσισμὸ, τὸν φόβο τῶν ἀνθρώπων. Σὲ μιὰ ἐποχὴ καὶ ἕναν κόσμον ξεγελασμένο ἀπὸ κηρύγματα ἐνότητος, ὕμνους δημοκρατίας καὶ ἐπαγγελίες ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅπου ἡ ἐννοια τῆς ἐλευθερίας ἔχει χαθεῖ, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ὅλο καὶ περισσότερο περιχαράκωνονται πίσω ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ ἀσφυκτικοῦ ἀτομισμού καὶ οἱ κοινωνίες συνωστίζονται μέσα στοὺς θαλάμους μιᾶς παγκόσμιας ἠλεκτρονικῆς φυλακῆς, βασικὸ στοιχεῖο τῆς μαρτυρίας τῆς Εκκλησίας εἶναι

ἡ οἰκουμενικὸ

τήτα τοῦ κηρύγματος

, τὸ ἀνοιγμα εἰς «πάντα τὰ ἔθνη», ἡ ἀπέραντη χωρητικότητά της, ἡ εὐρύτητα, τὸ ἔλεος, ἡ ἐλευθερία της, ὅλα αὐτὰ σὲ συνδυασμὸ με' τὴ σαφήνεια καὶ τὴν τόλμη τῆς ὁμολογίας της.

Πρακτικὲς προτάσεις

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ κλείσω τὴν συνοπτικὴ αὐτὴ παρέμβασή μου με' μερικὲς πρακτικὲς προτάσεις, οἱ ὁποῖες κάτω ἀπὸ ὄρους θὰ μπορούσαν νὰ υλοποιηθοῦν τὶς παραπάνω θέσεις.

(1) Τὸ πρῶτο πράγμα εἶναι ἡ ζωὴ μας ὡς Εκκλησιῶν. Ὄταν ἡ εἰκόνα μας, ἀντανάκλαση μᾶλλον τοῦ φρονήματός μας, ταυτίζεται μὲ ἐπίδειξη κοσμικῆς δυνάμεως, μὲ ἐρίδες καὶ διαμάχες γιὰ ἀνούσια πράγματα, μὲ διεκδικήσεις δικαιωμάτων, μὲ ἐγωιστικὲς ἀντιπαραθέσεις καὶ συνεχεῖς ἀνταγωνισμούς, μὲ πρωτοκαθεδρίες, μὲ ὑπερθετικούς τίτλους ποὺ οὔτε ἀξιά ἔχουν οὔτε κανεῖς τοὺς πιστεύει, τότε τὸ μήνυμά μας δὲν ἔχει τὴν εἰσότητα τῆς θεϊκῆς μαρτυρίας ποὺ ἐπαγγέλλεται τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τὸ ἴδιο ἐκφράζει μιὰ ἀποκρουστικὴ καὶ προκλητικὴ διάψευση τῶν ἐπαγγελλομένων. Καιρὸς οἱ δομὲς τῆς συνοδικῆς καὶ συλλογικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκφρασης (π.χ. ἡ ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων) νὰ ἀποκτήσουν

συμ

βατότητα μὲ τὸν εὐαγγελικὸ λόγον

(2) Τὸ **ζωντάνεμα** τῆς δικῆς μας ζωῆς. Θὰ πρέπει νὰ οἰμολογήσουμε ὅτι ἡ μαρτυρία δὲν δίνεται ὡς ὀφειλὴ στὸν κόσμον, ἀλλὰ ἀναδύεται φυσικὰ καὶ αὐθόρμητα. Θὰ μπορούσε νὰ τρῶμε νηστήσιμα φαγητὰ ἀλλὰ νὰ μὴν ξέρομε νὰ νηστεύουμε, νὰ λέμε προσευχὲς ἀλλὰ νὰ μὴν γνωρίζουμε νὰ προσευχόμεστε, νὰ πηγαινόμε στὴ ἐκκλησία ἀλλὰ νὰ μὴν λατρεύουμε, νὰ διαβάζουμε βιβλία ἀλλὰ νὰ μὴν καλλιεργούμεθα, νὰ ἐξομολογούμεστε τίς ἀμαρτίες μας ἀλλὰ νὰ μὴν μετανοοῦμε, νὰ κοινωνοῦμε ἴσως καὶ συχνὰ ἀλλὰ νὰ μὴν μυσταγωγούμεθα, νὰ τηροῦμε τοὺς ἐκκλησιαστικούς νόμους καὶ τίς εὐαγγελικὲς ἐντολὲς ἀλλὰ νὰ μὴν ἔχομε τὴν χάρι. Οἱ ἱερεῖς μας ἀπὸ τελετουργοὶ πρέπει νὰ γίνουν μυσταγωγοί, ὁ λαὸς μας ἀπὸ ἐκκλησιαστικοὶ ὀπαδοὶ πρέπει νὰ γίνουν πιστοὶ, τὰ δόγματά μας πρέπει νὰ γίνουν ζωὴ, ἡ Σύνοδος μας ἀπὸ διοικητικὸ σῶμα πρέπει νὰ λειτουργεῖ ὡς πνευματικὸς ἐκφραστής τῆς θείας βούλησης στὴ ζωὴ μας. Τότε ἡ ὅποια μαρτυρία, ἀκόμη καὶ αὐτὴ τῆς σιωπῆς, ἀκόμη καὶ ἂν παρουσιάζει ἀτέλειες, εἶναι ἀληθὴς καὶ λειτουργεῖ ὡς μάχαιρα τοῦ Πνεύματος.

(3) Θὰ πρέπει ἡ παιδεία τῆς πίστεως καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ καλλιέργεια νὰ ἔχουν στοιχεῖα ζωντανῆς

κατήχηση
καὶ ὄχι

ς
σχολικοῦ μαθήματος. Ἡ εὐθύνη τοῦ καταρτισμοῦ τῶν πιστῶν βαρύνει ἀποκλειστικὰ τὴν ἴδια τὴν Εκκλησία. Εἶναι μέρος τῆς ζωῆς της. Ὀφείλομε ἰδιαίτερα νὰ ἐπιμεληθοῦμε τὴν κατήχηση σὲ καθημερινὴ βάση καὶ νὰ συνδυασθεῖ ἡ διδασκαλία μὲ τὴ λατρεία καὶ τὴ συμμετοχὴ στὴν ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἀρχίσει ὄχι μὲ ἀπόφαση τῆς Συνόδου ἀλλὰ μὲ ἀμεση ἐνεργοποίηση τῶν ἐπισκόπων.

(4) Μεγάλη παρακαταθήκη τῆς Εκκλησίας μας ἀποτελεῖ ἡ **Λειτουργικὴ ζωὴ**. Τὴν ἀνάγκη της ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματά της τὰ ζοῦμε σὲ κάποιο

βαθμό όλοι μας. Μέσα από αυτήν τὸ Ἅγιόν Ὄρος μαγεύει καὶ τοὺς πλέον ἄσχετους μὲ τὴν πίστη ἐπισκέπτες του. Ἡ λειτουργικὴ ἀναγέννηση γιὰ τὴν οἰκία τόσος λόγος γίνεται στὶς μέρες μας εἶναι περισσότερο ἀναγκαία παρὰ ποτέ. Ὄχι ὁμως μὲ ὄρους ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἐκκοσμικεύσεως ποὺ μπορεῖ νὰ τὴν μεταβάλλουν ἀπὸ μυσταγωγία σὲ τέχνη ἢ ἀπὸ μυστήριον καὶ λατρεία σὲ δρώμενον καὶ ἀναπαράσταση. Λατρεία δὲν σημαίνει τάξη, σωστὸ τυπικὸ καὶ κατανόηση. Σημαίνει μέθεξη καὶ μυσταγωγία. Ἄν τὴν ἐκκοσμικεύσουμε θὰ τὴν καταστρέψουμε. Ἐπίσης, πρέπει ἡ λατρεία μας νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατόν συμμετοχικὴ (π.χ. κοινὴ ἀπαγγελία Συμβόλου Πίστεως, Κυριακῆς προσευχῆς, ψαλμωδία κ.λπ.)

(5) Πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ δημιουργήσουμε ἄλλη σχέση μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ γενικότερα μὲ τὴν κοινωνία.

Νὰ πλησιάσουμε τὸν λαὸ !!!

Ὄχι

μόνο νὰ φροντίσουμε, ἀλλὰ κυρίως νὰ ἐμπνεύσουμε. Δὲν μπορούμε πλέον νὰ πείσουμε μὲ δελτία τύπου καὶ ἀνακοινώσεις ἢ μὲ προβολὴ τοῦ ἔργου μας μέσα ἀπὸ τὰ ΜΜΕ. Ἡ εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας μας προκατάληψη ἔχει πλέον ἀποκτήσει ρίζες βαθιὲς στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ καὶ τὸ γενικότερο κλίμα εἶναι ἐξαιρετικὰ δυσμενές. Ἡ συμπόρευσὴ μας μὲ τὸ κοσμικὸ σύστημα ἐξουσίας πρέπει ριζικὰ νὰ ἀναθεωρηθεῖ. Τίποτα δὲν εἶναι πλέον δεδομένο. Ἡ δυτικότερη σχέση Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ποὺ μᾶς ἐπιβλήθηκε κι ἐμεῖς ἀποδεχθήκαμε καίρια ἐπληξε τὴν παραδοσιακὴν σχέσιν Ἐκκλησίας καὶ λαοῦ. Ἦρθε ἡ ὥρα ποὺ ὡς Ἐκκλησία πρέπει ἐν τοῖς πράγμασι νὰ τὴν καταγγείλουμε ὡς ἔκτρωμα. Αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολο, δεδομένης τῆς ἱστορικῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ λαοῦ στὸν τόπο μας.

(6) Ἐπίσης, υπάρχουν καὶ ἀνάγκες ἔξω ἀπὸ τὸ ἄμεσο πεδίο εὐθύνης καὶ ἀρμοδιότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι, στὸν τόπο μας ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ πρωτοστατήσῃ στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν

διαφύλαξη τῆς ἱστορίας

, γιὰ τὴν διατήρη

σὴ τῆς ἐθνικῆς ἰδιοπροσωπείας καὶ τῆς γλώσσας, γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ δικαίου. Κάποιος πρέπει νὰ πεῖ τὰ πράγματα μὲ τὸ ὄνομά τους. Αὐτὰ ὅλα χωρὶς κοσμικὸ φανατισμὸ καὶ ἐμπάθεια, ἀλλὰ ὡς ἐκφραση ὁμολογίας τῆς ἀλήθειας ποὺ ποικιλότροπα πολεμεῖται, ὄχι ἐκμεταλλεῖται τὴν κοσμικὴν δύναμιν ἀλλὰ ἀξιοποιῶντας τὴν πνευματικὴν τῆς παρακαταθήκης. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἡ ὅλη προσπάθεια ἀνάδειξης τοῦ λεγομένου «Τάματος τοῦ ἔθνους» σὲ νέο ὄραμα, μὲ σύνθημα «ἀπὸ τὸν εὐσεβῆ λαὸ γιὰ τὸν λαὸ», θὰ μπορούσε ὑπὸ συγκεκριμένους ὄρους νὰ ἔχει μοναδικὰ στοιχεῖα ἐθνικῆς συσπείρωσης, ἐπιστροφῆς στὴν ἱστορία, σύγχρονης δημιουργίας, ἀνάδειξης τῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ φυσικὰ ἀνανέωσης τῆς σχέσεως τῆς μὲ τὸν λαὸ.

(7) Η ζωή τῆς Εκκλησίας εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένη με τὸν **πολιτισμό**. Εκκλησία ποὺ δὲν παράγει πολιτισμὸ εἶναι ὀργανισμὸς χωρὶς ζωή. Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ὁμορφιὰ συμβαδίζουν. Ἡ ἐποχὴ μας δὲν ἔχει πλέον εὐγένεια καὶ αἰσθητική. Δὲν παράγει πολιτισμὸ. Καιρὸς ἐμεῖς νὰ καλύψουμε τὸ ὑφιστάμενο κενό. Νὰ δώσουμε πολιτισμὸ. Περιορισθήκαμε στὰ συσσίτια, στὰ κοινωνικὰ παντοπωλεῖα, στὰ ἰατρεῖα, στὰ γηροκομεῖα. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικὸ ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ. Εκκλησιαστικὲς τέχνες, ποίηση, λογοτεχνία, ἀνάδειξη τῆς υἱοῦς λαογραφίας θὰ μπορούσαν κάλλιστα νὰ καλύψουν τὸ κενὸ πολιτισμοῦ στὶς μέρες μας. Αὐτὸ ὅμως συμβαδίζει με τὴν ποιότητα, τὴν πρωτοτυπία, τὴν ἰδιοφυΐα, τὸ μεγαλεῖο καὶ φυσικὰ προϋποθέτει πνευματικὴ ἀκμὴ. Εἶναι ἀδικία νὰ μὴν ἀξιοποιήσουμε τὴν τεράστια καὶ μοναδικὴ ἐμπειρία τῆς παραδόσεώς μας. Καιρὸς νὰ προσφέρουμε τὴν ἀλήθεια πάνω σὲ ἓνα ὄχημα κουλτούρας καὶ πολιτισμοῦ.

(8) Στὴν πορεία τῆς ἡ Εκκλησία μέσα στὴν ἱστορία πάντοτε σεβάσθηκε τὴ σοφία τῶν γερόντων ἀλλὰ καὶ συγκίνησε τὶς ἀγνὲς νεανικὲς ψυχές. Ἀπὸ τὴ μαρτυρία τῆς δὲν ἔλλειψαν ποτὲ οἱ νέοι. Σήμερα εἶναι ἀλήθεια ὅτι τουλάχιστον φαινομενικὰ ἔχει κοπεῖ τὸ νῆμα τῆς σχέσης τῆς με τὸν **νεανικὸ κόσμον**

καὶ ἡ ἀπήχησή τῆς σὲ αὐτόν, με ἀποτέλεσμα ἡ νεότης νὰ ἀγνοεῖ τὴ διάλεκτό τῆς καὶ νὰ μένει ξεκομμένη ἀπὸ τὸ σωτήριον μήνυμά τῆς. Στὸ δύσκολο αὐτὸ σημεῖο πρέπει νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα ἀνανεωτικὸ κίνημα. Ὁ λόγος μας σήμερα πρέπει νὰ εἶναι ξεκάθαρος, τολμηρὸς, σύγχρονος, ἐλπιδοφόρος, νεανικὸς, ἥρωικός. Μόνο με τέτοια στοιχεῖα στὴ γενικὴ μαρτυρία τῆς θὰ μπορέσει νὰ κατακτήσει τὶς ἀποπροσανατολισμένες καὶ δίχως καμμία ἐλπίδα νεανικὲς καρδιές. Ἡ ἐπικρατοῦσα ἀντίληψη ὅτι τὸ μήνυμα τῆς Εκκλησίας συμβαδίζει με τὸν συντηρητισμὸ εἶναι ἀσυγχώρητο λάθος ποὺ πρέπει νὰ ἀποβληθεῖ ἀπὸ τὸ φρόνημα καὶ τὴ ζωή μας. Ὁ συντηρητισμὸς δὲν εἶναι ἀρετὴ. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐπαναστατικὴ, ἀνατρεπτικὴ, ἀπρόβλεπτη, γεμάτη ἐκπλήξεις, πλούσια σὲ αἴφνιδιασμὸ, ἐλευθερία καὶ δύναμη. Ὅ,τι ζητᾷ μιὰ διψασμένη νεανικὴ ψυχὴ.

(9) Ἰδιαίτερη προσοχὴ πρέπει νὰ δοθεῖ στὴν σχέση μας με τὴν **ἐπιστήμη**. Τὴν ἐπιστήμη δὲν ὑπάρχει κανένας λόγος νὰ τὴν φοβόμαστε. Τὰ προβλήματα ποὺ φαινομενικὰ ὑπάρχουν ὀφείλονται ἀποκλειστικὰ στὴ δυτικὴ θεώρηση τῆς πίστεως, ἡ ὁποία ἐπικίνδυνα καὶ ἀθεολόγητα ὀρθολογιζομένη ἐρμηνεύει στενὰ τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναζητεῖ ἐρεῖσματα στὰ ἐκάστοτε ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγματα. Ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη δὲν ἀπειλεῖ τὴν πίστη μας. Ἀντίθετα, τὴν ἐπιβεβαιώνει -καὶ μάλιστα πανηγυρικὰ- ὅπως τὴν ζεῖ ἡ Ὀρθόδοξὴ Εκκλησία μας. Θὰ μπορούσε σήμερα νὰ γραφεῖ μιὰ θαυμάσια Ἐξαήμερος, ἀξιοποιῶντας τὰ ἐκπληκτικὰ πορίσματα τῶν συγχρόνων φυσικῶν καὶ βιολογικῶν ἐπιστημῶν, ὄχι στὴ βάση τῆς κατὰ γράμμα συμφωνίας τῆς ἐπιστήμης με τὸ βιβλίου τῆς Γενέσεως, ποὺ δῆθεν «ἀποδεικνύει» τὴν ὑπαρξὴ

του Θεού, αλλά στην βάση μιᾶς ἐντυπωσιακῆς συμβατότητος τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς κοσμολογίας καὶ ἀνθρωπολογίας μετὰ τὴν Ὀρθόδοξη θεολογία καὶ τὸν ἀποφατικὸ χαρακτήρα της, ποὺ παραπέμπει στὴν αἰώνια παρουσία Του καὶ διακηρύσσει ὅτι

«Ὁ Θεὸς οὔτε εἶναι οὔτε μὴ εἶναι, ἀλλὰ ὡς ὧν ὑπὲρ εἶναι
»!

26□

Τὸ ἔτος 2000 ἡ Ἱερά Σύνοδος εἶχε ὀργανώσει ἓνα πρωτοποριακὸ Συνέδριο μετὰ τὸν τίτλο «Ἐπιστήμη, Τεχνολογία, Ὀρθοδοξία», τὸ ὁποῖο θὰ ἔπρεπε χωρὶς καθυστέρηση νὰ ἐπαναληφθεῖ καὶ μάλιστα μετὰ τὴν χρῆση τῆς σύγχρονης τεχνολογίας. Ἡ ποιμαντικὴ εὐθύνη μας νὰ ζεστάνουμε τίς καλοπροαίρετες ἐπιστημονικὲς ψυχὲς καὶ νὰ ἀξιοποιήσουμε τὸν θησαυρὸ τῶν γνώσεων τους εἶναι ἐπιτακτικὴ.

(10) Ἀνάλογη ἀντιμετώπιση πρέπει νὰ τύχουν καὶ τὰ **τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα**. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐδῶ τὰ πράγματα εἶναι πιὸ δύσκολα. Γιατὶ ὑπάρχουν ἐφαρμογὲς κυρίως στὸν χῶρο τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν ποὺ κυριολεκτικὰ σκοτώνουν τὸ πνεῦμα. Κατὰ τὸ πρότυπο ὅμως τῆς Ἐπιτροπῆς Βιοηθικῆς, θὰ μπορούσε νὰ δημιουργηθεῖ μιὰ Ἐπιτροπὴ Ἐπιστημονικῆς Ἠθικῆς καὶ Ἀξιοποίησης τῆς Τεχνολογίας, ἡ ὁποία ἀφ' ἐνός μὲν νὰ ἀξιολογεῖ τὴν πρόοδο τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τίς ἐξελίξεις τῆς τεχνολογίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ ἀξιοποιεῖ μετὰ θεολογικὴ ὠριμότητα ὅ,τι αὐτὲς προσφέρουν. Ἐπὶ παραδειγματι, δὲν μπορούμε αὐθαίρετα νὰ σχολιάζουμε σύγχρονα ἐρευνητικὰ ἐπιτεύγματα τῆς φυσικῆς, τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς γενετικῆς χωρὶς νὰ κατανοοῦμε τὴ φύση τους, οὔτε νὰ μιλοῦμε γιὰ τὰ προβλήματα ποὺ δημιουργοῦνται ἀπὸ τὴν ἀλόγιστη χρῆση τῶν σελίδων κοινωνικῆς δικτύωσης (ἐννοῶ τὸ facebook ἢ τὸ twitter) χωρὶς νὰ ἔχουμε τὴν ἀπαιτούμενη κατάρτιση. Οἱ Ἐπιτροπὲς αὐτὲς θὰ πρέπει ὁποσδήποτε νὰ ἔχουν διεθνή χαρακτήρα, νὰ ὀδηγοῦν σὲ διορθόδοξη ἐπικοινωνία καὶ νὰ ἐκφράζονται μέσα ἀπὸ σύγχρονους δρόμους κοινωνικῆς ἐνημέρωσης. Ἐπίσης, ἡ συνετὴ ἀξιοποίηση τῶν διαδικτυακῶν μέσων, θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελέσει μοναδικὸ ἔργα λεῖο ἐκκλησιαστικῆς μαρτυρίας, ἡ δὲ προσπάθεια ποὺ τελευταῖα καταβάλλεται ἀπὸ πλευρᾶς Ἐκκλησίας τῆς λειτουργίας τηλεοπτικοῦ σταθμοῦ θὰ πρέπει νὰ προχωρήσει ἄμεσα χωρὶς τὴν παραμικρὴ καθυστέρηση.

(11) Σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ κυριαρχοῦν ἐννοιες ὅπως κέρδος, ἀμοιβή, μισθὸς εἶναι ἀνάγκη ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀπαντήσῃ προβάλλοντας ἀφ' ἐνός μὲν τὴ ζωὴ τῆς θυσιαστικῆς φιλοπτωχείας καὶ λιτότητος, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν ἀνιδιοτελεῖ προσφορὰ καὶ

τὸν ἐθελοντισμὸ

. Καὶ τὴ σχετικὴ διδασκαλία διαθέτει καὶ τὴν ἐμπειρία καὶ τὸσα μέσα καὶ τὸν μηχανισμό. Ὁ ἐθελοντισμὸς μπορεῖ νὰ συνεγείρει κόσμον καὶ νὰ λάβῃ διαστάσεις ἐκκλησιαστικοῦ κινήματος. Ἢδη ὑπάρχει πλοῦσια ἐμπειρία σὲ ἄλλες Ὀρθόδοξες χῶρες μετὰ θαυμαστὰ ἀποτελέσματα.

(12) Τέλος, ἡ Ἐκκλησία μας θὰ πρέπει νὰ ἀποτινάξει τὸν ἐπαρχιωτισμὸ της καὶ νὰ δώσει ἔμφαση στὴν οἰκουμενικὴ της διάσταση. Θεωρῶ ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἐπιβεβλημένη ἡ ἀνάπτυξη ὅσο τὸ δυνατόν ἰσχυροτέρων καὶ υἱγιεστέρων

διορθοδόξων σχέσεων

. Στὸν τομέα αὐτὸν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει πολλὰ νὰ προσφέρει ἀλλὰ καὶ πολλὰ νὰ ἰσχυρωθῆ. Πέραν ὅμως τοῦ ὅποιου πρακτικοῦ ὀφέλους (ανταλλαγὴ ἐμπειρίας, πολιτιστικὲς ἀνταλλαγές, ἀμοιβαῖες ὁικονομικὲς συνεργασίες, πολιτικὴ στήριξη σὲ περιόδους δοκιμασίας καὶ τομεῖς ἀδυναμίας τῆς μιᾶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους κλπ.), ἡ διεύρυνση τοῦ πνευματικοῦ οὐρίζοντος, ὁ πλατυσμὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀγκαλιᾶς καὶ ἡ οἰκουμενικὴ ἀρμονία τῆς συμπόρευσής μας ὡς Ὁρθοδόξων ἀποτελεῖ τὴν ἐμπρακτὴ ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι «μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολική».

Αὐτὴ εἶναι ἡ πειστικότερη ἀντιπρόταση στὶς νέες ἀντιλήψεις, ἡ ἰσχυρότερη ἀπὸ κάθε τεχνολογία θεολογία, ἡ δυνατότερη μαρτυρία μας ὡς Ἐκκλησίας στὸν σύγχρονο κόσμο. Σήμερα, τὸ κενὸ τῆς πίστεως στὴ Δύση, σύμφωνα μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Τιράνων κ. Ἀναστάσιο

27

, τὸ καλύπτει ὁ Μουσουλμανισμὸς.

Ἴσως ἦρθε ἡ ὥρα αὐτὸ τὸ κενὸ νὰ τὸ καλύψει ἡ Ὁρθόδοξὴ Ἐκκλησία μας

28

.

1 Ομιλία στὴν Τακτικὴ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 4 Ὀκτωβρίου 2012.

2 Νταντάνα, Μίνα: Ἡ γήρανση τοῦ πληθυσμοῦ καὶ οἱ νέες προκλήσεις στὴ διαμόρφωση τῶν πολιτικῶν τῆς Ὑγείας, www.papageorgiou-hospital.gr/cms/upload/.../kostos_nosileias.pdf. Ἐπίσης www.inews.gr, 18.7.2011.

3 Πλάτωνος εἰς Μενέξενον, [247a]

4 Το Curiosity στις 6.8.2012.

5 Voyager 2, εκτοξεύθηκε στις 20.8.1977.

6 <http://www.tovima.gr/science/medicine-biology/article/?aid=465009>, 2.7.2012.

7 Λουκ. κα' 25.

8 Αστερίου Χατζηνικολάου, Ο άνθρωπος μέσα στο σύμπαν, εκδ. ΣΩΤΗΡ

9 Νανόπουλου Δημήτρη, Το σύμπαν θα υπάρχει για πάντα, ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 25.5.2003, σ. 30.

10 Ψαλμ. μη' 20.

11 εκδ. Ενάλιος, 2008.

12 εκδ. Κέδρος, 2007.

13 εκδ. Viking Adult, 2006.

14 εκδ. Κάτοπτρο 2007.

15 εκδ. Atlantic Books.

16 Απάντηση στις επιστημονικές διακηρύξεις δίδεται από άλλους επιστήμονες, όπως ο Albert Einstein με τον περίφημο λόγο του: «Ποτέ δεν βρήκα τίποτε, στην επιστήμη μου, που να μπορώ να αντιτάξω στη θρησκεία», ή το ανάλογο του Max Planck ότι «οποδήποτε και όσονδήποτε τε βαθιά αν προσηλώσουμε τα βλέμματά μας, πουθενά δεν βρίσκουμε καμία αντίφαση μεταξύ της θρησκείας και των φυσικών επιστημών· αντίθετα μάλιστα, στα κρισιμότερα σημεία βρίσκουμε πλήρη συμφωνία» ή του Werner Heisenberg: «Μολονότι είμαι τώρα πεπεισμένος ότι η επιστημονική αλήθεια είναι ακλόνητη στο πεδίο της, δεν τα κατάφερα ποτέ μου να απορρίψω το περιεχόμενο της θρησκευτικής σκέψης σαν δήθεν μέρος μιάς ξεπερασμένης φάσης στη συνείδηση της ανθρωπότητας, ένα μέρος που θα πρέπει να το εγκαταλείψουμε από εδώ κι εμπρός». Αυτές όμως είναι θέσεις άλλης εποχής και απόψεις άλλης λογικής. Και κάπως τις αντιπαρερχόμεθα.

17 εκδ. Παπαζήση, 2009.

18 Η αθεΐα ενός επιστήμονα δεν αποτελεί απόδειξη επιστημονικής απόρριψης της πίστεως. Συχνά μεγάλοι επιστήμονες (Einstein, Stephen Hawking) εμφανίζονται με μεταβαλλόμενες ή και αντίφατικές μεταξύ τους επί του θέματος απόψεις (βλ. εφημ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 5.10.2012).

19 Εισήγηση-Γνώμη για την Προγεννητική και Προεμφυτευτική διάγνωση, www.bioethics.gr

20 Λουκ. ιη' 8.

21 «σημεία δὲ τοῖς πιστεύουσι ταῦτα παρακολουθήσει» (Μάρκ. ιστ' 17).

22 «έχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι» (Β' Τιμ. γ' 5).

23 «Σκληρός ἔστιν ὁ λόγος οὗτος τις δύναται αὐτοῦ ἀκούειν... ἕκ τούτου πολλοὶ ἕκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτου» (Ιω. στ' 60,66).

24 Πράξ. β' 13.

25 Πράξ. ιζ' 32.

26 Βλ. Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Μυσταγωγία, PG. 91, 664B

27 Λόγος κατὰ τὴν τελετὴ ἀναγορεύσεως τοῦ σέ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Τμήματος Ἱστορίας τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου, Κέρκυρα, 20 Μαρτίου 2007.

28 «Ἴσως μετὰ ἀπὸ ἕναν αἰῶνα ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία θὰ εἶναι ἡ μόνη ἀπὸ τὶς μεγάλες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ποὺ θὰ ἔχει ἐπιζήσει, ἀφοῦ μόνη αὐτὴ θυμᾶται πὼς ἡ θρησκεία εἶναι μυστήριον» (Sir Steven Runsiman, Ὀρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμός, «ΒΗΜΑ» 8.9.2002). Βλ. Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ, Μυσταγωγία, PG. 91, 664B.

Πηγή: [ΡΟΜΦΑΙΑ](#)